

IGNAZIO BUTTITTA, Italia

Cuvinte cheie: spirala, linia vieții, pâine, zeița mamă, sfera fecundității, sfera morții

Simbolismul spiralei în cadrul pâinii ceremoniale

Prin urmare, spirala reprezintă și o linie a vieții, ea fiind percepută ca o reprezentare a unui parcurs individual, ce reproduce cursul cosmic al afirmării reînțoarcerii vieții, precum și triumful acesteia asupra morții. De asemenea, în amuletele și inscripțiile faraonilor în care se amintește numele Regelui (Lurker 1995, 165s.), spirala va dobândi aceeași semnificație. Evident, nu întâmplător zeița Meskent, cea care asista femeile la naștere și care în același timp trasa destinul noului născut, în alte perioade era reprezentată la judecata defunctului cu o glugă având înscrisă pe aceasta o stea terminată în două spirale. La fel zeița fertilității Ninhursag avea simbolul său propriu, regăsit chiar în spirala dublă. De altfel, în percepția ebraică destinul celui viu este univoc, ciclurile naturii și ciclurile vieții umane nu sunt prin urmare disjuncte. Divinitățile în care acestea își găsesc sălaș, adeseori feminine, văd enfatizate în acea epocă istorică, acele sau acea funcție, fără a-și pierde plenitudinea sensului original.

Dacă spirala poate fi descifrată tot atât de bine ca icoană a Zeiței mamă, ca o figură unică prin specificitatea principiului și scopului său, ea reprezentând continuitatea ciclică, în aceeași manieră vom desprinde calitățile spiralei duble. Spirala la origine se învâрте și se dezvoltă, fiind ea însăși un început *a rebour*. Spirala dublă va manifesta însă cu o forță majoră acest proces de evoluție-involuție, de la naștere la moarte și de la moarte la naștere, ea fiind traducerea iconică a „marii legi elementare a cosmosului: moarte-renaștere, moarte-fecunditate, moarte-viață nouă.” (Morin 2002, 127). Spirala dublă însoțită, ca și în Castelucci, exaltă acest simbolism, pentru ca în final să ne prezinte sinteza creatoare a forțelor cosmice contrapuse, inclusiv sub forma opoziției masculin vs. feminin, început și sfârșit etern, reproducându-se în întâlnirea/ciocnirea principiilor vitale. Acesta este cu certitudine sensul închis în pâinile ritualice ale spiralei duble sau în formă de S, regăsite pe ouă și sfere de pâine de tipul celei semnalate în Santa Croce Camerina. „În conștiințele arhaice în care experiențele elementare ale lumii sunt făcute din metamorfoze, dispariții, reapariții și transformări, orice moarte anunțând o naștere, pentru că fiecare naștere derivă dintr-o moarte, orice schimbare corespunde unei morți-renașteri, iar ciclul vieții umane este înscris în ciclul natural al morții-

renaștere. Concepția cosmomorfică primitivă a morții este prin urmare aceea a unei morți-renaștere, iar raportat la acest concept, mortul, mai devreme sau mai târziu, renaște sub forma unei noi ființe, fie ea copil sau animal.” (Morin 2002, 19). Iată cum se explică mormintele-uter, îngropăciunea în poziția fetusului, atribuirea numelui bunicului noului născut, structura tripartită a riturilor de trecere.

Dacă putem porni de la aceste premise, anume existența unei strânse relații între sfera fecundității și sfera morții, nu putem ști dacă în fața mormintelor nu au avut loc și forme de cult familial, înțelese ca celebrare a propriilor morți de către cei vii. Nu avem de unde ști, dacă aceste lucruri au existat, inclusiv în forma ofrandelor alimentare și în tipul riturilor. Este însă posibilă ipoteza conform căreia în fața acestor morminte sau în interiorul lor, să fi avut loc periodic mese rituale, acestea dobândind semnificația unei readuceri aminte necesare, realizând astfel ,comuniunea dintre lumea celor vii și lumea celor morți. Desigur acest lucru are loc azi cu ocazia ceremoniilor precum cea denumită Tavola di San Giuseppe. Pâinea în formă de spirală dublă introduce la acest festin, la Tavola di San Giuseppe, în care se unesc viii cu morții, capacitatea celor vii de a se deschide precum lespedea mormântului spre spațiul în care soții sărbătoresc moartea prin ofranda alimentară, consumând alături de strămoșii lor această mâncare.